

Liv Rosmer Fisknes
 Prost i Bærum

Piller og Fadervår

Kirken og helsevesenet har en felles utfordring. Den er ubegrenset i sitt omfang og betydningsfull i sine forsøk på å nå det lidende menneske. Utfordringen er å lede et menneske på veien fra kaos til helhet. Jeg tror bevegelsen gjelder for sykdom og sorg av alle slag. Kort sagt snakker vi her om det alminnelige mennesket. Selv møter jeg mennesker som prest.

Kirkens ritualer er livshjelp. De er ofte førstehjelp i kriser. Kriser skaper følelser som er for sterke for oss. Vi makter dem ikke alene. Hva har ritualene som gjør dem betydningsfulle? De har først og fremst et språk. Språket er formet og kan brukes av alle. Det er funksjonelt og viktig når vi selv ikke har ord. Ritualer har et språk som hjelper til å bearbeide det spesielle i situasjonen. Ritualene knytter den enkelte til det spesielle. Ritualene formidler orden og mening, de gir rytme og struktur og bidrar til å gi livet en meningsfull helhet. Ritualene tolker det som har hendt, når den det gjelder ikke har oversikt over det det gjelder.

En ung mann tilkalte meg til akuttpsykiatrisk avdeling på Ullevål sykehus. Han ba om nattverd. Jeg tok med prestekjole, som jeg gjør ved tilkalling fra somatiske avdelinger. Min ankomst var ventet. Prestekjolen ga uventet negativ virkning på betjenten som åpnet døren.

Jeg ba om plass til å henge den opp – i tilfelle det ville bli behov for den. Jeg kjente pasienten godt og anså det som lite sannsynlig at nattverd ville være naturlig. En lege ble tilkalt for å meddele meg at det ikke kunne bli snakk om noen kirkelig handling. Jeg undret på hvorfor hun skulle beordre noe vi kanskje kunne vurdert i fellesskap. Avdelingen virket anspent og særdeles umotivert over mitt besøk. Jeg fikk likevel treffe pasienten.

Pasienten led av alvorlige personlighetsforstyrrelser. Kaoskreftene pendlet mellom

uklar kjønnsidentitet og forvirret religiøs identitet. Han hadde bakgrunn fra et karismatisk miljø som etter mitt skjønn hadde forkludret de vesentligste behov av betydning for denne mannen. Avdelingens personale hadde slik sett rett i sine vurderinger av at pasienten var svært syk. Det ble aldri snakk om nattverd. Pasienten snakket overstadig i en babelsk forvirring. Etter en tid spurte han om vi kunne be sammen. Jeg svarte bekreftende, og han startet vår bønnestund med bibelsitater på uorganisert løpebånd – kort sagt babbel. Etter en tid sa jeg at det var min tur til å be. Han ble stille. Jeg ba noe om trygghet for han, noe om at han var i gode hender – deretter ba jeg Fadervår og lyste velsignelsen. Han falt til ro. Fra uro til ro. Fra kaos til orden. Noen hadde talt et språk han forsto.

Kirken er særlig synlig tilstede i befolkningen ved katastrofer. Kirken besitter et rom som er utsmykket annerledes enn andre rom. Selve rommet gir mulighet til en slags samlende ro. Veggene holder oss så å si på plass når kaoskreftene har rammet oss på det alvorligste. Det er et sted for lystenning, det er stedet for stillhet. Noen ord er allerede formet for flere hundre eller tusen år siden. De bærer i seg menneskehetens erfaringer fra alle tider. Vi kan hvile i disse ordene. Vi er ikke alene i verden. Fellesskapet ved ulykker bekrefter den enkeltes betydning. Kirkens ritualer er det ekstraordinære som holder det ordinære på plass.

En ung kvinne kom uanmeldt til kirkens kontorinnang og ba om å få snakke med en prest. Jeg ble tilkalt. Hun sto i trappen og ropte: «Du må gi meg hellig vann!» Det var ingen hverdagsbestilling. Jeg så inn i to redde øyne. Hun gjentok sitt anliggende, enda kraftigere. Hun holdt meg fast ved sitt blick og fortsatte: «Hvis du tror på noe av det dere driver med her, så må du vel kunne

gi meg hellig vann.» Jeg hørte: «Hvis du tror på noe av det dere gjør...»

Jeg inviterte henne til mitt kontor for å høre hennes forklaring på utbruddet. Hun kom fra et satanistisk miljø. Hun var redd, og ville bort fra de gamle vennene. «Jeg vet ikke om jeg tror på Gud,» sa hun. «Men jeg tror Gud representerer noe godt, og jeg må ha en motmakt som er sterk nok mot djevleskapen. Jeg tør ikke bo alene med barna mine.» Mens hun fortalte om sitt gamle miljø og presset derfra, tenkte jeg langsomt «hun skal få hellig vann». Jeg satt og lurte på om vi hadde noe glass med lokk. Hun måtte vente mens jeg gikk ned på kjøkkenet for å finne noe jeg kunne bruke. Jeg fant en toliters isboks i plast. Den tok jeg med. På veien til kjøkkenet tenkte jeg på døpefonten. Jeg kunne bruke dåpsfatet, kanskje? Det var begravelse i kirken på det tidspunkt og dåpsfatet var på døpefonten der inne. Deretter kom jeg på nattverdsalken, den kunne brukes. Jeg tok fram kalken, helte vann i den fra springen i vaskerommet ved siden av kontoret. Hun hadde bedt meg om mange ting som jeg ikke kunne eller ville gjøre. Jeg sa til henne at jeg bare kunne be for henne slik det var naturlig for meg. Jeg ba for henne og barna – om trygghet – om å være i gode hender. Deretter gjorde jeg korsets tegn over kalken i Faderens, Sønnens og Den hellige Ånds navn. Hun var falt til ro. Da hun gikk, bar hun isboksen med vann forsiktig med begge hender. Jeg så til min store forskrekkelse at hun bar på hellig vann.

For mitt vedkommende har ritualenes betydning stadig blitt sterkere. For oss som kan benytte elementer fra det rituelle språk i uventede situasjoner blir forståelsen av virkeligheten utvidet på en forunderlig måte. Hva er sannhet? Sannheten er at veiene fra kaos til orden er mange og uransakelige.

Legevitenenskapen er først og fremst rasjonell i sitt vesen. Ritualene er ikke rasjonelle. Ritualene er det ekstraordinære som holder det ordinære på plass. Det hellige og det profane benytter seg av de samme elementer – vann, brød, vin, jord og lys. Ritualene bærer i seg hemmeligheter som ikke skal forklare. De skal ikke begripes, men vi skal gripes av dem.

Liv Rosmer Fisknes

I neste nummer:

- Hjertebilyder og telemedisin
- Seksualatferd blant ungdom
- Keloider og hypertrofiske arr
- Økt antall hjerteinfarkter med nye kriterier
- Ekstrauterine svangerskap og fertilitet